pagini bucovinene

ANUL II, nr. 70(22)

OCTOMBRIE 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf

LA BUCOVINA

Din copilărie îmi sunau în urechi frumoasele versuri ale lui Vasile Alecsandri publicate în Foaia Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina la **1 martie 1865 : „Dulce Bucovină, / Veselă grădină, / Cu pomi roditori / Și mîndri feciori . . .“, răspîndite în cărțile de citire de pe vremuri, ca și** splendidele versuri ale adolescentului Eminescu, La Bucovina, apărute în Familia din 14/26 august 1866 : „N-ei uita vreodată, dulce Bucovină, / Geniu-ți romantic, munții în lumină, / **Văile în flori, / Rîuri resăltînde printre stînce nante, / Apele lucide-n dalbe diamante / Peste cîmpii-n zori“.**

Pașii m-au purtat adesea prin „Țara fagilor“, dar niciodată n-am avut revelația acestui superb ținut românesc ca la sărbătorirea a cinci sute de ani de la fundarea mănăstirii Putna a lui Ștefan cel Mare, în 1966. Într-o vale străjuită de dealuri înverzite coborau din toate părțile oamenii locului în portul lor alb-negru, același de totdeauna, întocmai plăieșilor marelui voievod. Am trăit atunci întreaga măreție a istoriei românești în acel leagăn al veșniciei noastre pe acest pămînt binecuvîntat, strălucind în soarele puternic al verii.

Al. Piru

un destin

Cînd Ciprian Porumbescu apărea, tumultuos și incandescent, pe firmamentul muzicii românești, întreaga noastră viață spirituală cunoștea un decisiv proces de cristalizare a formelor și structurilor proprii civilizației moderne, întrunind, în aspectele ei majore, atributele universalității. Și dacă pentru alte domenii ale culturii cei chemați să materializeze umplerea golurilor și parcurgerea intensivă a etapelor (pe care doar un destin istoric marcat de vitregii le împiedicase să se împlinească la vreme) au fost un B. P. Hasdeu, A. I. Odobescu, Ion Ghica, apoi un Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale, Ion Slavici, A. D. Xenopol, S. Fl. Marian, Nicolae Grigorescu ș.a., în domeniul muzicii acest rol i-a revenit, cu preponderență, artistului militant ivit din spațiul generos al „dulcei Bucovine“. Indiscutabil că misiunea sa istorică, de a fi „unul dintre ctitorii culturii muzicale românești moderne“ (George Pascu), care „a deschis o cale sigură spre afirmarea internațională a muzicii românești“ (Viorel Cosma), n-a fost, nici pe departe, dintre cele mai simple și mai ușoare. Aceasta, mai întîi, datorită condițiilor materiale precare cu care s-a confruntat în toată scurta lui viață (a fost „un mucenic al aprigei și neînduratei sărăcii“, notează Leca Morariu), climatului politic și național nedrept în care a fost nevoit să trăiască și să creeze, dar și nivelului insuficient de bine maturizat al limbajului muzical de la noi pînă în momentul respectiv, conjugat cu o lipsă de pregătire muzicală sistematică, de specializare pe măsura talentului și capacităților intelectuale cu care era înzestrat.

Doar în planul formării ca artist cetățean traiectul devenirii lui Ciprian Porumbescu a străbătut momente care l-au marcat definitiv. După cum se știe, s-a născut la 14 octombrie 1853 și a trăit în familia unui cărturar luminat — scriitorul Iraclie Porumbescu — participant la Revoluția de la 1848 din Bucovina, luptător consecvent pentru drepturile poporului român. La Suceava, ca în întreaga Bucovină, dealtfel, l-au întîmpinat de pretutindeni tradițiile glorioasei noastre istorii, iar melosul popular de o inestimabilă bogăție și varietate i-a fost primul și cel mai de seamă dascăl. Acum participă la acea manifestare a unității românești — serbarea de la Putna — organizată de „România Jună“ din Viena, în frunte cu Eminescu și Slavici, cînd are prilejul să cînte „Daciei întregi“. Ca student, la Cernăuți (unde își începe activitatea componistică) este președinte al primei societăți a studenților români de aici, „Arboroasa“, și, pentru intensa activitate socială și politică în spirit național, suportă rigorile temniței habsburgice, de unde iese cu sănătatea iremediabil zdruncinată. Viena îi prilejuiește nu numai contactul cu marea muzică europeană, dar și o apreciabilă activitate în cadrul „României June“. Tipărește acum, pe cheltuială proprie, celebra Colecțiune de cîntece sociale pentru studenții români, *lucrare în măsură să-i nemurească, singură, numele în istoria muzicii noastre. Ajuns profesor de muzică și dirijor de coruri în Brașov, trăiește momentul de triumf al carierei sale : realizează și pune în scenă, cu un succes răsunător, opereta* Crai nou. *În Italia, unde merge să-și îngrijească sănătatea, vizitează monumente ale măreției romanilor și își notează scrupulos impresiile în vederea publicării. Revenit la Stupca, unde a surprins de fapt timbrul originar al muzicii noastre, se stinge din viață la 6 iunie 1883.*

Urmărindu-i, chiar și atît de succint, cursul vieții, ne explicăm cu ușurință caracterul angajat dar și suflul popular care-i străbate întreaga creație. Dealtminteri, constatînd că muzica românească din vremea sa se afla „în pericol de a fi alterată prin diferite înrîuriri străine“, Ciprian Porumbescu se preocupă de a asigura „o bază naturală muzicii noastre naționale“ *(s. N.C.), acționînd pentru „ se pune în cointelegere cu toți componiștii români mai de seamă“ (Horia Petra-Petrescu), spre împlinirea acestui deziderat. Se vede aici un germene de „politică cultură“ care în domeniul activității muzicale se manifestă pentru prima dată la noi.*

Cunoscînd în profunzime tradițiile muzicii românești, mai întîi direct de la sursa primară (creația folclorică), compozitorul, dirijorul și interpretul de autentică vibrație, care a fost Ciprian Porumbescu, ne-a lăsat moștenire o creație artistică și a trasat o direcție pătrunse de un robust simțămînt național, fiind considerat, pe bună dreptate, „cîntărețul neamului românesc“ (Mihai Eminescu).

P. B.



Desen de Ion Carp Fluerici

„Întregul proces de pregătire a studenților se desfășoară în concepția integrării organice a învățămîntului cu cercetarea și producția.“

Interviu cu prof. univ. dr. ION BOJOI, rectorul Institutului de Învățămînt superior din Suceava

REP. : *Învățămîntul superior sucevean împlinește două decenii. În acest timp, I.I.S. Suceava și-a conturat o personalitate distinctă. Vă rugăm să-i reliefați trăsăturile ce-l caracterizează.*

I.B. : Două decenii de existență și activitate înseamnă puțin ca timp absolut, dar foarte mult ca realizări, în contextul dezvoltării impetuoase pe care a cunoscut-o România socialistă în cei mai glorioși ani de istorie contemporană.

Suceava, inima Bucovinei, și-a reglat și armonizat pulsul cu marea inimă a țării, degajînd energii creatoare unite într-un clocotitor șuvoi de adevărată renaștere a vieții noi, materiale și spirituale. Desigur, Institutul de Învățămînt Superior, el insuși efigie pe frontispiciul vremurilor noi deschise de revoluția socialistă, nu putea rămîne în afara ritmurilor înalte ale dezvoltării pe care este menit să o slujească fără preget.

(Continuare în pag. IV)

Discuție consemnată de
Victor RUSU

brazii

**Zare-n depărtări de vis se pierde
Și dezmiardă rodnicul pămînt.
Cerul e albastru și e verde,
Cerul și pămîntul una sînt.**

**Se desfată holda și adie
În lumina caldă de amiazi.
A intrat mirozna din cîmpie
În suflarea veșnicilor brazi.**

**Brazii rîd cu lacrimi de rășină ;
Rîsul lor se varsă peste zări.
Curge din poieni lumină lină ;
Curgerea mîngîie depărtări...**

Clement ANTONOVICI

dinspre natură spre cultură (I)

LIMBA NOASTRĂ (2)

Graiul omenesc s-a născut din confluența naturii și culturii.

Naturale au fost și rămîn necesitatea de exteriorizare a trăirilor afective și aceea de reflectare a contactului senzorial cu lumea înconjurătoare. *Trăirile* oamenilor și *realitatea* reflectată în sensibilitatea lor *fiind aceleași* pretutindeni, *exteriorizarea spontană* a primelor și *reflectarea imediată* a celeilalte sînt *asemănătoare,* uneori pînă la identitate, în numeroase limbi, dacă nu în toate — după cum lasă să se vadă cele mai multe dintre interjecții și onomatopee.

Interjecțiile primare, expresii verbale neprelucrate rațional, ale senzațiilor și dispozițiilor afective, uneori și ale voinței, ale „lumii“ interioare a omului, așadar, situează limbajul, implicit pe om, mai aproape de natură, de celelalte viețuitoare, care se manifestă și ele sonor prin strigăte specifice. Interjecțiile limbajului omenesc și strigătele animalelor sînt elemente comune ale unui sistem elementar de exprimare : *primul sistem de semnalizare.*

Onomatopeele, prelucrări verbale, prin sunete specific omenești, și nu simple imitații sonore, ale efectelor acustice, uneori și vizuale, din lumea exterioară, tind să îndepărteze limbajul de natură, opunîndu-i-l : din ele au apărut primele cuvinte, suficient de asemănătoare în multe limbi (precum denumirea

(Continuare în pag. IV)

Constantin DOMINTE

A PRIVI LA AGIGEA

M-am oprit mai întîi pe podul rutier de la Agigea, construcție de mare îndrăzneală și ingeniozitate tehnică totodată, ce traversează Canalul Dunăre-Marea Neagră. De aici, de la aproape 40 metri înălțime, se desfășoară o impresionantă priveliște, marcînd atît spațiile largi ale viitorului port, cele două ecluze, cît și traseul puternic conturat al canalului, în amonte, pînă departe către Cumpăna. Ca într-un stup de albine, într-un permanent du-te-vino, sute de utilaje grele trebăluiesc la cota zero sau pe esplanadele celor doi pereți ai canalului. Se dislocă, în fiecare minut, mii de metri cubi de pămînt, se transportă și se toarnă, în fiecare minut, mii de metri cubi de beton Insoțit de inginerul Alexandru Pălănceanu, parcurg întreaga zonă în care sucevenii au fost chemați să-și aducă contribuția la realizarea acestei mărețe opere. Aflu că lucrează aici 700 de muncitori, maiștri și tehnicieni bucovineni, 250 basculante de 16 tone și că activitatea lor se întinde pe 12 kilometri. Pe lîngă noi trec permanent uriașe mașini din care ne zîmbesc, ne salută cu chipuri arse de soare, oameni din Țara de Sus. Am cunoscut și am discutat cu cîțiva dintre ei, cu Mihai Dascălu și Aurel Dan din Suceava, cu Grigore Marschievici și Constantin Olaru din Gura Humorului, Gheorghe Cuciureanu și Anton Balan din Rădăuți, Vasile Rotaru din Cîmpulung Moldovenesc, Grigore Rotaru din Fălticeni, am fost bucuros să întîlnesc pe acest șantier pe frații Recalciuc, oameni de suflet care, în drum spre acest șantier, întîlnind coloana cu artiști amatori ce pleca spre un centru republican al Festivalului național „Cîntarea României“, au ajutat la depanarea unui autobuz sucevean. Am vorbit despre performanțe, despre bucurii, despre necazuri, despre dorul de acasă, dar în special despre mîndria de a fi contribuit la zidirea acestui obiectiv de interes național.

La întoarcere, în mașina pilotată cu măiestrie de șoferul Gheorghe Boghian, răsună la stație apelul : „1217 vă caută centrala !“. Am asistat la o discuție în care inginerul Alexandru Pălănceanu dialoga dezinvolt despre ritm de înaintare, tone kilometri, ore-volan, mașini reparate, stare de spirit etc., etc. Am părăsit șantierul gîndind la ziua apropiată în care traseul vizitat va fi inundat și primele vase vor parcurge acești ultimi 12 kilometri și cînd, pe alte șantiere naționale sau pe drumurile de sub Obcinile Țării de Sus, inimi fierbinți, ca această zi, de august, vor bate pline de emoție, marcînd, pentru ei și pentru noi toți, că au fost bucovineni la Agigea.

Alexandru TOMA

pledoarie pentru veghere la destinul culturii populare*)

Publicarea acestei cărţi a etnosociologului sucevean Florin Bratu în colecţia *Humanitas* a Editurii Junimea se justifică pe deplin prin substanţa ei ; într-adevăr, prin intenţiile şi prin substanţa ei se subsumează tradiţiilor umanismului românesc şi răspunde unor necesităţi imediate ale dezvoltării în contemporaneitate a culturii noastre. Autorul nu ambiţionează desfăşurări teoretice, de laborator. Principala sa intenţie este de a face o expunere de motive cuprinzătoare în favoarea unei cercetări temeinice a culturii populare naţionale în totalitatea ei — cu mijloacele pe care le pune la dispoziţie ştiinţa şi tehnica modernă şi beneficiind de amplele spaţii libere pe care le pun la dispoziţie relaţiile interdisciplinare. O astfel de abordare se impune acut să fie efectuată *acum*, în acest moment al evoluţiei civilizaţiei noastre, şi *în afara prejudecăţilor de orice natură*. *„Cultura populară sau virtuţile permanenţei“* este nu numai scrierea unui etnograf stăpîn pe ultimele realizări ale acestei ştiinţe şi pe obiectele cu care aceasta vehiculează, dar şi a unui om de cultură implicat nemijlocit în acţiunea de modelare a eu-lui colectiv al unei naţiuni care traversează un moment decisiv al devenirii civilizaţiei sale.

După cum avertizează şi subtitlul, lucrarea aduce „contribuţii asupra unor elemente ale universului de gîndire, creativitate şi sensibilitate românească“ în substanţa lui actuală ; dincolo de încercările de circumscriere, delimitare şi definire a culturii populare, autorul este preocupat, mai ales, de fenomenele care se produc în momentul de faţă în interiorul ei, bineînţeles, de consecinţele lor. Sînt, aşadar, avute în vedere mutaţiile ireversibile care au loc în cultura populară şi, pe alocuri, cele care ţin de domeniul iminenţei ; unele dintre ele benefice, deci cărora nimeni nu are interesul să le obtureze cursul, altele primejdioase sau de-a dreptul nocive. O parte din caracterul, să zicem aşa, tonic al cărţii emană din faptul că Florin Bratu este convins că asemenea mutaţii pot fi stopate şi eliminate, fie pe cale instituţională, fie datorită legilor interne ale fenomenului cultural. Dar robusteţea ei de concepţie ţine, în primul rînd, de faptul că autorul nu se aliniază acelor cercetători care văd cultura populară ca aparţinînd de etape revolute ale societăţii umane, ci o consideră vie şi productivă în plină civilizaţie contemporană ; el se integrează astfel celei mai solide şi mai lucide orientări din etnografia veacului nostru şi concluziilor la zi ale cercetării etnosociologice actuale.

„Cultură şi civilizaţie sau virtuţile permanenţei“ dovedeşte, prin unele din secţiunile ei, o apăsată intenţie demonstrativă ; efortul autorului de a aborda cultura populară din mai multe unghiuri de perspectivă este întru totul meritoriu şi conferă cărţii necesara coerenţă internă, în aceeaşi măsură în care o apără de descriptivism. Fiecare dintre aceste perspective aduce cu sine disocieri necesare, contradicţiile intrinsece ale fenomenelor nefiind evitate, chiar cu riscul, deosebit de mare, de a nu se oferi totdeauna o explicaţie sau o soluţie personală. Se pare însă că acest risc este deliberat, autorul sperînd, probabil, în secret să incite spiritul polemic şi generoasa ambiţie creatoare a specialiştilor în materie. Dincolo de această obiecţie, important este că pot fi distinse în domeniul lui Florin Bratu o pluralitate de unghiuri de atac : al constituirii (văzută ca un proces continuu în strînsă interdependenţă cu fenomenele psiho-sociale), al funcţiei (optîndu-se pentru tripleta cognitiv-educativ-estetic), axiologic (după părerea noastră insuficient aprofundat, din păcate), al perspectivei (demonstrîndu-se cu argumente suficiente indubitabila permanenţă a culturii populare), al virtuţilor şi funcţiilor integratoare (cu care ocazie, recurgîndu-se la numeroase şi eficiente nuanţări se dezbate problema selecţiei valorilor). De altfel, aceasta este şi partea cea mai deplin realizată a cărţii, situaţie firească, dat fiind caracterul ei interdisciplinar adoptat programatic.

Aşa cum observam la început, volumul are şi intenţia de a se constitui într-o pledoarie (desigur, cu mijloacele pe care le oferă cercetarea ştiinţifică) pe de o parte pentru necesitatea acută de instituire a unui program de abordare multidisciplinară a culturii populare, iar pe de alta pentru vehicularea valorilor ei cu maximă responsabilitate şi competenţă. Aici autorul dovedeşte o reală apetenţă pentru polemică, virtualitate pe care şi-ar fi putut-o pune în valoare şi în celelalte pagini ale cărţii.

Interesînd, în primul rînd pe specialişti, dar adresîndu-se şi celor care răspund de destinul contemporan al culturii populare, cartea etnosociologului sucevean beneficiază de statutul unui demers absolut necesar.

Mihail IORDACHE

*) Bratu Florin, Cultura populară sau virtuţile permanenţei. Contribuţii asupra unor elemente ale universului de gîndire, creativitate şi sensibilitate românească. Raţiuni şi funcţii educative integratoare în societatea contemporană, Editura Junimea, Iaşi, 1983.

petre bucşa cutremurul cuvintelor

In *Cutremurul cuvintelor* (Editura „Dacia“, 1982) autorul apasă clapele tuturor sonurilor poetice, întregul volum dînd impresia unui solilocviu liric în care cuvintele cheamă spre adîncimi nebănuite de suflet. De aici dificultatea de a hotărî care dintre formulele poetice îi sînt mai apropiate poetului. Cert este că de la versul alexandrian, pînă la inovaţiile poeziei declarat moderniste, Petre Bucşa se deplasează cu siguranţă, unica finalitate fiind aceea de a sonda universul propriei existenţe. Nu se observă de-a lungul întregului volum nici cea mai mică intenţie de a şoca prin forme, cuvinte sau idei. Autorul este un căutător al sinelui prin poezie. Niciodată lumea nu-i oferă poetului soluţii definitive. Aşa se naşte trăirea lirică. Dramatismul reluării la nesfîrşit se traduce în acest caz în nenumăratele întrebări retorice. Nimic mai dramatic decît o întrebare adresată nimănui, nimic mai adînc decît o întrebare a eului rămasă fără răspuns. Pentru că o astfel de întrebare se va îndrepta asupra tuturor celor de azi şi asupra celor ce vor veni după noi : „Cu mîinile cruce /, culcat într-o lotcă albastră / mă curge un rîu / cu ape albastre, / un rîu fără ţărmuri / şi fără de valuri“. / Spune-mi tu, maică, tu / cea care-ai trecut / prin vămile albastre, / cine, fără să ştiu, m-a culcat / în această lotcă albastră / cu faţa spre cerul acesta / de in înflorit / care se cerne deasupră-mi / ca un abur albastru, / ca o pasăre ?“ *(„Elegie în albastru“).*

Cu sondări într-o potenţială stare de lirism este firesc ca poetul să reflecteze asupra personalităţii sale artistice. Nu o dată cuvîntul în sine se transformă în obiect al reflecţiei : „Dar apoi / cineva a născocit Cuvîntul / şi ni l-a aşezat — / rană deschisă-ntre buze, / o rană ce sîngeră-ntruna / şi nu se mai vindecă / nu se mai vindecă...“ *(Cuvîntul, o rană).*

Iubirea în sine devine prilej de meditaţie. Fără dezlănţuiri violente, evocată sobru, mai mult sugerată de tonalităţi irizate, erotica lui Petre Bucşa aduce pe undeva cu transcenderea eminesciană în vis, în ireal : „Să ne lăsăm, deci, pradă acestui rug sublim, / Pe care am mai ars de-atîtea mii de ori, / Pînă cînd timpul ne mai iartă încă, / Pînă cînd ne-ngroapă sub grelele-i ninsori !...“ *(Cîntec de dor).*

Deşi aparent suficientă sieşi, străbătînd relativele trepte ale cunoaşterii prin întrebări („Cum va fi oare / cînd vom pătrunde / cu prora iubirilor / noastre-n niciunde ?“) şi prin soluţii la fel de relative („Fiul meu, orice cuvînt / Tot ţărînă-i, tot pămînt...“), poezia lui P.B. devine convingătoare, dovedindu-se pentru poet un veritabil catharsis.

Octavian NESTOR

PROZĂ

ANIVERSARE

(debut)

Afară zăpada cădea liniştită, cu fulgi albi, mari, leneşi. În camera de zi, iluminată discret, cu becuri ascunse privirii, ce amestecau şi estompau umbrele, Ion Alexa fredona o melodie. Era mulţumit, împăcat cu el însuşi, dar totuşi n-ar fi putut explica motivul acestei stări ; întrebarea perfidă plana undeva deasupra lui, alungînd ceaţa mulţumirii de sine, începînd acum să-l tulbure cu persistenţa ei sîcîitoare. Se sculă din fotoliu să meargă în baie să se bărbierească, dar nu putu scăpa de aburul îndoielii ce se ţinea după el. De ce se simţise acu cîteva minute atît de uşor, fără nici o grijă ? Pentru că afară ningea atît de frumos ? Pentru că azi e ziua lui de naştere ? Poate pentru că trebuie să sosească Ioana, ultima lui cucerire ? Ioana !...

Ioana, ultima sa cucerire, mai corect spus pe cale să devină ultima, cea mai fermecătoare femeie apărută nu demult pe firmamentul oraşului. Păruse la început pur şi simplu inabordabilă, dar după o curte asiduă, de mai bine de două luni, acceptase în fine să-i facă o vizită acasă.

Pînă în ultima zi nu fusese în stare să aleagă, nu se hotărîse unde, şi mai ales cu cine să-şi sărbătorească ziua de naştere. Voia să petreacă, să uite de tot şi de sine însuşi, ca niciodată pînă acum, dar cu cine ? Cu prietenii ? Îi vedea în fiecare zi, era sătul de ei... Cu Ileana ? A devenit plictisitoare cu poveştile ei interminabile despre elevi, despre şcoala unde e profesoară, cu pretenţiile şi aerele ei de prietenă „oficială“, eventual viitoare soţie. Ar fi trebuit s-o termine mai demult cu ea, dar îi fusese milă, mai ales cînd îl privea cu ochii aceia albaştri, uimiţi, speriaţi ; dar ştia el bine că asta nu-i decît o mască. Cu Silvia ? Nu !... E prea tînără, un boboc, o gîsculiţă, studentă. Îi dă mereu tîrcoale ; în fiecare zi telefoane ; îl aşteaptă chiar la poarta spitalului. E genul de femeie „crampon“, care, după ce se culcă cu un bărbat, nu-l mai slăbeşte deloc, asfixiindu-l cu dragostea ei...

Neli ? Cu ea ar sărbători evenimentul numai în doi, acasă, fără să-i ştie nimeni. O s-o amîie pentru mai încolo. Nu era o femeie cu care să ieşi în lume, mai ales după ce bea un păhărel în plus...

Ioana ! Da, asta femeie ! Din păcate nu-i sărutase pînă acum decît podul palmelor, şi din cînd în cînd obrazul. Ce păcat ! Totul trece atît de repede ! Cea mai frumoasă perioadă în dragoste este începutul, cînd totul este incertitudine, vis, parcă te-ai afla la poarta unui castel fermecat... După ce treci poarta, nu mai ştii ce te aşteaptă. Parcă Andrée Maurois scria undeva că iubirile încep prin sentimente puternice şi se termină prin certuri mărunte...

Ar bea ceva, ca să alunge senzaţia de apăsare pe care începuse s-o simtă în partea de sus a pieptului, la stînga. Scoase din bar o sticlă şi turnă puţin din licoarea galbenă ca mierea. Simţi cum lichidul alunecă pînă în stomac, fără să-i simtă gustul, parcă băuse apă, apoi cum se înfierbîntă brusc, ştergînd ca un burete zona din stînga pieptului, în care începuse să palpite ceva, nu-şi dădea încă seama ce : regrete, nemulţumire, nostalgie, în fine, ceva care devenea din ce în ce mai neplăcut. Parcă mai simţise aşa, cîndva, demult, părăsit de prima iubire, pe un peron de gară, umed, în frig, într-o seară ploioasă, cînd becurile ardeau fără strălucire, iar în inimă se căscase un gol ce se lărgea din ce în ce mai mult...

„La naiba ! Totul e în regulă... trebuie să fie în regulă !“ îşi spuse el aprinzînd o ţigară. Trecu apoi în faţa oglinzii de cristal şi se privi atent, de parcă nu-şi mai recunoştea figura reflectată din partea cealaltă. „Eşti frumos..., eşti frumos...“ îşi spuse ironic. Simţi nevoia de a mai bea şi mai luă o înghiţitură. „Eşti bine, da... dar în afară de asta, ce mai ai ? Patruzeci de ani ?... Diploma de medic ?... O mînă sigură, degete tari, ce spintecă, taie burţi, apendice, pune la loc oasele rupte, zdrobite, scormoneşte prin mizeria umană, apoi coase totul, pune în ghips ; dar lui, lui cine să-i pună sufletul în ghips ?... Femeile ?...“.

Rămase aşa în faţa oglinzii, nemişcat, fără să mai vadă nimic. Cristalul se tulburase, devenind opac. Vru să mai tragă un fum, dar ţigara arsese în scrumieră pînă la filtru, rămînînd numai scrumul, ce păstrase forma celei ce fusese cu puţin timp înainte o ţigară. Se gîndi atunci că poate viaţa lui nu mai are mult pînă să ajungă la „filtru“ ; va rămîne numai scrumul uscat, rece, pe care îl simte acum în fundul gîtului, cum coboară încet...

Suna cineva la intrare, sau poate telefonul... O fi Ioana, Ileana, Silvia, Neli, Viky, sau cine mai ştie cine...

Îşi mai turnă un pahar, de data asta plin. Simţi arsura după prima înghiţitură, dar haloul din stînga pieptului se aprinse mai tare. Închise ochii, şi parcă nu mai era nimic, nu mai auzea nimic, nici soneria de la intrare, nici telefonul, ce zbîrnîia nervos, imperativ.

Afară ningea. Ningea uşor peste zăpezile de altădată...

Liviu HAREC



HORAŢIU STAMATIN

vitralii incandescente

x
x x

el scrijeleşte
cu o lamă vicleană
coaja bradului
trece un anotimp
cercul se naşte
şi o lacrimă
de răşină
şterge
uriţenia aceea
abia-nmugurită

x
x x

asemeni gardului comunal
proaspăt văruit
îţi este chipul
tatăl nostru scria lozinci
cu vopsea roşie (pe gardul cel nou)
şi roşii îi erau mîinile straiele
de nepătruns îţi sunt ridurile
şi carnea strivită de ele
nu o mai simţi
cuvinte se scurg de pe chipul tău ca sudoarea
cît mai multe cuvinte
pe care nicicînd
nu le-ai fost rostit

x
x x

nu mai sunt ţăranii
care de le băteai la poartă
îţi dădeau o icoană pe sticlă
cum trăiau ei
în naivitatea geniului lor
precum Toulouse-Lautrec şi ceilalţi

mai ieri m-am intîlnit cu unul
care-şi cumpărase un disc
şi pe coperta căruia scria
„Trésors folkriques roumaines“

x
x x

departe de oraş într-o cabană în patru ape
trăieşte în zumzetul stupilor
(regina depune cinci mii de ouă zilnic
tot atîtea cuvinte se cereau într-o proză
pentru revistele de peste ocean)

nu mai poartă nici ochelari fumurii şi nici roz

scoate o filă fierbinte de polen
în spaţiul interior se-ntîmplă ceva
odată cu amurgul care scade uşor
peste munţi

x
x x

cineva
mă-ntreabă cu o maliţiozitate voită
„cîţi bani scoţi de pe armura asta
de cuvinte“
dar cum inima lui e un muzeu
privind arta războiului
numai într-un singur fel
am putut să-i răspund
„pentru fiecare armură
cîştig doi soldaţi“

x
x x

o amică de-a mea
care face numai eseuri
m-a sfătuit imperios necesar
„pleacă evadează
cumpără-ţi o insulă în mările sudului
acolo vei scrie cele mai frumoase
cele mai lungi şi cele mai atroce poeme“
am plecat mi-am cumpărat
singurătate
mi-am stors carnea ca pe o cămaşă
leoarcă de senzaţii
dar în zadar
credeţi-mă nici o iotă n-am reuşit să însăilez

acum din nou acasă
„prea multă singurătate strică“

x
x x

fata vidanjorului
caută schiloade păpuşi de plastic
pe cîmpul de gunoi al oraşului

ce aspră înserare

NICOLAE CÂRLAN : *Stimate maestre Liviu Comes, vă aflați la Suceava în calitate de președinte al juriului celei de a XII-a ediții a Concursului muzical de interpretare instrumentală „Ciprian Porumbescu", dotat cu trofeul „Lira de aur", concurs ce reprezintă o modalitate majoră de omagiere a marelui nostru muzician patriot. Vă invităm să vă exprimați opinia în legătură cu personalitatea lui Ciprian Porumbescu, cu locul și rolul său în cultura noastră muzicală.*

„Ciprian Porumbescu se înscrie în panteonul muzicii românești"

Interviu cu compozitorul LIVIU COMES

LIVIU COMES : Ciprian Porumbescu a marcat un moment important în istoria culturii românești. Importanța activității sale componistice depășește epoca în care a trăit, fiind și astăzi de o vibrantă actualitate. Muzica Imnului de stat al Republicii Socialiste România este melodia cunoscutului său cîntec „Tricolorul" ; Imnul Frontului Democrației și Unității Socialiste este melodia cîntecului : „Pe-al nostru steag", căreia i s-a adaptat un text adecvat ; cîntecul său de 1 Mai, sărbătoarea muncii și a primăverii, se află și azi pe buzele tuturor. Aceste trei cîntece ar fi suficiente pentru a-i asigura lui Ciprian Porumbescu un loc de frunte în rîndul marilor creatori ai muzicii românești. La acestea se adaugă și nemuritoarea „Baladă" pentru vioară, opereta „Crai nou" și „Rapsodia Română", precum și numeroase piese corale și instrumentale.

El a continuat să rămînă și după dispariția-i prematură o faclă ce arde necontenit, o lumină vie în spiritualitatea culturii și istoriei românești. Ciprian Porumbescu se înscrie în panteonul muzicii românești ca un exemplu de artist militant, profund inspirat de năzuințele cele mai nobile ale poporului său, de setea lui de libertate și de dreptate.

N.C. : *Sărbătorim anul acesta comemorarea a 100 de ani de la moartea lui Ciprian Porumbescu și aniversarea a 130 de ani de la nașterea sa. Mai mult, Ciprian Porumbescu este una dintre personalitățile a cărei sărbătorire a fost inclusă și în calendarul U.N.E.S.C.O. Cum apreciați semnificația acestor evenimente omagiale și care considerați că sînt elementele lor mai importante pe plan național ?*



Mihaela Martin la Stupca

Foto : D. Vintilă

L.C. : Meritele lui Ciprian Porumbescu sînt apreciate de mai mult timp de conducerea de partid și de stat, care a hotărît ca cea mai importantă instituție de învățămînt muzical superior, Conservatorul din București, să-i poarte numele, ca și comuna sa natală, în care se află un muzeu și o casă memorială. În multe orașe sînt străzi care poartă numele lui Ciprian Porumbescu și se află busturi ale marelui compozitor. În Suceava se desfășoară an de an concursul de interpretare muzicală „Ciprian Porumbescu", dotat cu trofeul „Lira de aur". Opera sa muzicală a fost tipărită și înregistrată pe discuri, iar vieții și activității sale i s-au dedicat studii, monografii, lucrări muzicale, chiar și romane și filme.

Cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui Ciprian Porumbescu și 100 de ani de la moartea sa, atît în capitală cît și în alte orașe ale țării au avut loc numeroase manifestări omagiale: concerte, spectacole și simpozioane. Prin organizarea acestor manifestări, oamenii de cultură din patria noastră au răspuns înaltelor îndemnuri ale secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 spunea : „Nu se poate vorbi de educație patriotică, socialistă, fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor".

N.C. : *Știu că și dumneavoastră considerați concursul dotat cu „Lira de aur" ca avînd o dublă semnificație: pe de o parte, el reprezintă un prilej de evidențiere, de lansare a noi talente tinere și foarte tinere, iar pe de altă parte constituie încă o modalitate de valorificare majoră a moștenirii artistice a lui Ciprian Porumbescu. Vă rugăm să faceți cîteva aprecieri în legătură cu aceste aspecte circumscrise ediției de față a concursului și să evaluați, în încheiere, demersurile organizatorice.*

L.C. : De 12 ani, copiii instrumentiști din toată țara își dau întîlnire la Suceava pentru a participa la o competiție a tinerelor talente, devenită de acum tradițională. La prezenta ediție care a avut loc în anul aniversării celui al cărui nume îl poartă concursul, copiii de toate vîrstele au înțeles să cinstească memoria lui Ciprian Porumbescu printr-o participare impresionantă — peste 200 concurenți — și printr-o pregătire artistică de înalt nivel. Eforturile depuse de juriul concursului, pentru a alege dintre atîția copii talentați pe cei cărora să li se acorde premiile, au fost răsplătite de bucuria de a prefigura prin această strălucită generație de tinere talente viitorul muzicii românești.

Pentru viitor, dată fiind popularitatea crescîndă a acestui concurs, consider necesar să se studieze posibilitatea de a-l încadra într-un festival și de a-l organiza după normele concursurilor profesioniste de interpretare, cu piese și etape obligatorii, pentru a pregăti astfel cadrul adecvat transformării lui la momentul oportun într-un festival și concurs internațional.

Pînă atunci, cele mai calde aprecieri organizatorilor și multe felicitări concurenților.

Discuție consemnată de
Nicolae CÂRLAN

* * *

Niciodată aceste lucruri nu se vor repeta
niciodată nu vom mai fi tineri
niciodată nu vom mai muri
a doua oară

taci nu spune nimic despre noi
e un secret o mare tristețe
trecem pe străzile lumii
ca marii schiori printre bețe

o tu unde ești la această oră
de ce nu pot ști nimic despre tine
îmbrățișarea ta se îndepărtează
deși tu spui că dimpotrivă ea vine

întrebări îți mai pun cu toate acestea
cimitirul mai e tot acolo
tot se mai joacă în parcuri departe
meciuri ciudate de polo

tot mai ești vie și tot mă mai știi
tu cea pierdută în lume deodată
tot se mai mișcă deasupra
planeta noastră cea nemișcată

Nicolae PRELIPCEANU

Să năzuim...

Să năzuim iubito cît mai suntem aici
Spre adevăruri crude și spre iubiri tîrzii
Sub soarele amiezii ni-s umbrele prea mici
Iar graurii luminii s-au sinucis prin vii...

Am cumpărat un spațiu între pămînt și ger
Clădesc anume albe minuni fără contur
Mi-i frig de prea lumină și mă topesc de cer
Stăpîn deplin pe toate și golul dimprejur...

E locul unde-n arbori atîrnă flori ciudate
Unde se-aud rostite ca niște vinuri rare
Cîntările iubirii de nimenea cîntate
Și unde-ajunși odată vom fi fără scăpare...

George DAMIAN

PERMANENȚE

Profesorul Constantin Loghin

Dovedise că este „cel mai bun critic și istoric literar din Țara Fagilor", cum îi plăcea lui să spună, nu cu îngîmfare ci conștient de valoarea sa. Împrejurările îi fuseseră protivnice, ca și lui E. Lovinescu. Destinul lui universitar fusese frînt. Rămăsese profesor de liceu cînd l-am cunoscut în anul 1931. Ca să te informezi în literatura bucovineană, trebuia să consulți scrierile sale, valabile și astăzi : *Scriitori bucovineni* (1924), *Istoria literaturii române din Bucovina* (1926), *Anul 1848 în cultura și literatura Bucovinei* (1926) și *Antologia scrisului bucovinean pînă la Unire* (1938), apoi zecile de articole și studii monografice, dedicate lui Aron Pumnul, Mihai Eminescu, Alecu Hurmuzachi, Gheorghe Hurmuzachi, Iancu Flondor, Ion Grămadă, M. Teliman, T. Robeanu, Gheorghe Tofan, Vasile Gherasim ș. a.

Dominat de metoda didactică, Constantin Loghin își alcătuia scrierile cu permanenta grijă a profesorului eminent de liceu care se adresează unui anumit public. Abia după apariția monografiilor călinesciene, se va produce și saltul calitativ în munca lui Constantin Loghin. Cea mai valoroasă lucrare a sa va fi : *Societatea pentru cultură și literatură din Bucovina* (1943).

În anii legăturilor noastre de prietenie (1931—1944), mi-am putut da seama de concepțiile critice ale unui om deosebit înzestrat pentru munca literară. L-am văzut și la masa de lucru și la Biblioteca Universității. Am ascultat lungile sale monologuri profesorale, fără putință de-a fi întrerupte. El venea după I. G. Sbiera (*Mișcări literare la românii din Bucovina*, 1890), Constantin Morariu (*Părți din istoria românilor bucovineni*, 1894), Leonida Bodnărescul (*Autori români bucovineni*, 1903) și N. Cotlarciuc (*Românii din Bucovina*, 1906). Lucrările lor, mai mult informative, fără valoare literară, l-au ajutat să-și alcătuiască *Antologia* și *Istoria literaturii*, de care nu era mulțumit. Munca profesorului nu era dublată de puterea de informație și de sinteză, nici de talentul literar. Mai cu seamă stilul operelor sale nu-i putea deschide orizontul strîmt, provincial. De aceeași piedică se va lovi și profesorul Leca Morariu care pregătea și el o *Istorie a literaturii bucovinene*, precum și trei monografii (*Mihai Eminescu*, *Ion Creangă* și *Ciprian Porumbescu*).

Era interesantă însă concepția lui Constantin Loghin despre „scriitorul român bucovinean" la care mă aliam fără rezerve : „La stabilirea cetățeniei literare, am pornit de la principiul că locul de proveniență este indiferent pentru aceasta, condițiunile esențiale pentru încetățenire fiind locul petrecerii scriitorului în cea mai mare parte a vieții, dar mai ales în timpul creației literare, opinia contemporanilor în această materie și subiectul scrierilor" (*Istoria literaturii*, p. V). Demarcația demonstrează că profesorul Constantin Loghin avea, în anul 1926, o justă atitudine față de „provincialism", precum și față de valoarea operelor literare.

Mai apropiat de profesorul Constantin Loghin, am fost în Banat (1942—1944). El își continua munca sa neobosită la Timișoara, ca redactor al *Revistei Bucovinei*. Ne întîlneam des și publicasem un fragment dintr-un roman : *Bejenirea Rădăuțului*, studii istorice (*Morminte voievodale din Bucovina*, *Drumuri rădăuțene*, poezii, ș.a.). Vremea, care unește și desparte, a înălțat zidul ei de umbră și între noi. . .

Petru REZUȘ

DICȚIONAR

20. CAMILAR, EUSEBIU (7. X. 1910, Udești — Suceava — 27. VIII. 1965, București), gazetar, poet, prozator, dramaturg, traducător. Studii medii la Liceul Ștefan cel Mare din Suceava, studii universitare la Iași, membru corespondent al Academiei din 1955. Înaintea celui de-al doilea război mondial duce o existență mizeră, alături de Magda Isanos, soția sa. Nevoit să se întrețină din expediente (fusese funcționar, muncitor agricol sezonier, ucenic într-o brutărie, lucrător la o spălătorie, ușier, copil de corvoadă), viitorul scriitor capătă de la început, poate prematur, o înțelegere aspră a vieții, dar și deprinderea de a munci „pe brînci" pînă la istovirea totală. Astfel se explică, în parte, extrem de bogata activitate publicistică și editorială.

Debutează în 1926 în „Moldova literară", cu un poem aflat sub influențele incerte ale înnoirilor moderniste. În 1937, un prim volum de versuri, *Chemarea cumpenelor*, scris sub la fel de incerte orizonturi simboliste, luminează un univers umil al suferințelor celor mulți. Volumul de debut în proză *Cordun*, publicat în 1942, după îndelungi avataruri editoriale, dar cu aprecierea și sprijinul lui Camil Petrescu, rămîne pînă astăzi una dintre cele mai bune scrieri ale lui E.C. și ale genului. Surprinde aici universul unei copilării aspre, transfigurată poetic prin cufundarea în mit și baladă. Scriitorul dovedește certe aptitudini pentru proza fantastică. În *Prăpădul Solobodei* (1942), și *Avizuha* (1945), Eusebiu Camilar pare preocupat de fenomenul migrației rurale, generat fie de agresiunea civilizației moderne, fie de cataclisme naturale, precum seceta sau foametea. Calitatea scrierilor o dau aici nu decupajul realității, ci arta prozatorului de a manevra mulțimi și psihologii în spații ale fabulosului folcloric. O lume descrisă în largi tablouri delirante, cu sonuri și colorit de calvar. Volumul *Valea hoților*, din 1948, mai păstrează elementele de reală vocație artistică din scrierile de pînă aici. După această dată, după ce scriitorului i s-a reproșat ruperea de realitate, asistăm la o regretabilă deturnare a mijloacelor estetice și tematice ale scriitorului. E perioada concesiilor făcute derutantelor opinii critice și curentelor de idei dogmatice din epocă.

Universul celui de-al doilea război mondial formează tematica romanului *Negura* (1949), unul dintre primele romane românești despre acest război. Îndepărtîndu-se brusc de uneltele de pînă acum, scriitorul abordează fenomenul social al războiului cu mijloace ale expresionismului și naturalismului. Neglijînd narațiunea și personajul, romanul creează o atmosferă sumbră, negarea nefiind o noțiune implicită, cît mai ales o concluzie impusă de vocea autorului și cea auctorială, vizibile frecvent în text, fapt care dă scrierii o tentă de contrafacere și didacticism. Privite din perspectiva scriitor-operă la fel stau lucrurile și în cazul romanului *Temelia* (1951). Roman al colectivizării agriculturii (primul pe această temă), *Temelia* este unul dintre modelele de retorism, didacticism lozincard și idilism sentimental, lipsit aproape total de valori expresive. Majoritatea scrierilor ulterioare vor fi rodul unei abordări din perspectivele crizei de valori literare a momentului. Încercările de revenire spre orizonturile spațiului bucovinean tradițional, spațiu care se dovedise fertil în primele sale volume (*Inimi fierbinți* — 1956 ; *Cartea poreclelor* — 1957 ; *Nopți udeștene* — 1960) sînt în parte sortite eșecului. Poate doar *Cartea de piatră* (*Pădurea arsă* și *Cartea de piatră*) cuprinzînd manuscrisele nepublicate de autor, dar editate în 1981, sub excepționala îngrijire și prefațare a lui Constantin Călin, se apropie de fiorul existențial din perioada începuturilor.

Alte scrieri : *Prin Țara de Sus* (1948), *Păpucașii* (1950), *Pe drumul belșugului* (1951), *Povestiri la focuri de tabără* (1951), *Secerișul* (1951), *Întîmplări pe Călmățui* (1952), *Gigantul din munți* (1952), *Dreptul la viață* (1953), *Șantierele lumii* (1953), *Istoria lui Ducipal* (1954), *Livezile tinere* (1954), *Pasărea de foc* (1954), *Împărăția soarelui* (1955), *Poarta furtunilor* (1955), *Stejarul din Borzești* (1955), *Mitriță, feciorul Dumitriței* (1956), *Zîna cu ochi albaștri. File cu amintiri* (1956), *Cărțile săgetătorului* (1957), *Valea Albă* — dramă în versuri (1957), *Cel din urmă apostol* (1958), *Povestiri eroice* (1960), *Pămîntul zimbrului* (1962), *Viforul* (1966), *Poezii* (culegere) 1964. A tradus din Aristofan, Eschil, Ovidiu, Kalidasa, Pușkin, Gogol, Tolstoi. A prelucrat ciclul *1001 de nopți*.

O. N.

DE LA O LUNĂ LA ALTA

cine are urechi de auzit...

Suplimentul literar-artistic al „Scinteii tineretului“ a făcut recent loc în paginile sale unei interesante anchete despre și pentru tinerii scriitori. S-au lansat cu acest prilej întrebări incitante despre condiția afirmării în contextul climatului literar actual, despre relația creator — experiență de viață, despre implicare, generație și solidaritate de generație.

O primă remarcă : au fost solicitați să-și spună părerea autori aflați la început de drum, deci mai puțin cunoscuți, din diverse zone ale provinciei, precum și din Capitală. Răspunsurile au reținut atenția prin sinceritatea și îndrăzneala afirmațiilor, afirmații care punctează nevralgii știute și totuși persistente. Unele dintre acestea vizează conservatorismul diverselor reviste și edituri, îndeosebi bucureștene. „Aici, zice Vasile Morar, trebuie să te prezinți cu cărți de vizită pentru a ți se acorda atenție, sau să bați zilnic poarta redacțiilor. Lucru ușor pentru un localnic, dar pentru cei care stau la sute de kilometri în spatele Gării de Nord, faptul este greu dacă nu imposibil“.

Pentru că în momentul de față se poate vorbi pe drept cuvînt de o pleiadă de poeți, prozatori și critici de talent, reprezentată nu doar de București, ci de numeroase alte centre geografice : Neamț, Botoșani, Suceava, Maramureș, Bacău, Hunedoara, Arad. Și totuși accesul acestor tineri spre spațiul tipografic se realizează cu mari întîrzieri și dificultăți. Ce prejudecăți există ? Opiniile participanților la anchetă le numesc cu curaj și fără ocolișuri. „Am văzut cum manuscrisele noastre, mărturisește cu amărăciune Tudor Cristea, zac uitate în dulapurile unor edituri, conform prejudecății pe care începem s-o asimilăm noi înșine, că nu editurile ci scriitorii sînt marii beneficiari ai publicării unor cărți“.

Acestea și alte adevăruri rostite răspicat duc spre o singură concluzie : „Poeții tineri risipiți pe întregul pămînt românesc nu pot, poezia lor nu ne dă voie, fi lăsați de-o parte“ (Marin Lupșanu).

Cine are urechi de auzit să audă !

Ioanid DELEANU

FELURIMI

de gustibus et coloribus...

„Văd bine că o să trebuiască să mă decid pentru că dacă nu mă decid dumneavoastră o să mă luați de ceafă și o să mă dați pe ușă afară. Acum că am vorbit și am prins ceva mai mult curaj, știți ce-aș vrea de fapt ? Niște chiloți de damă... Lungișori. Cu o dantelă creață jos, care să formeze volănașe și cu o fundiță petrecută frumos prin găuri peste volănașe și la capete legată cu un nod în formă de anghinare. Aveți așa ceva ?... Și ce greu mi-a venit să vă vorbesc despre asta. O să fie nebună de bucurie. Am să-i spun : du-te să schimbi cearșafurile, și o să rămînă mirată și o să se ducă să le schimbe și o să dea peste chiloți ! Ah ! i s-a înțepenit capul. Cutiile astea așa de mari e un chin să le deschizi și să le închizi. Am reușit. Atîta chin pentru un fleac Ăștia-mi plac care au dantela mai creață pentru că la margine fac o spumă... Fundiță, albastră ? Nu. Roz e mai vesel. N-o să i se rupă prea repede ?... Cum este ea așa muncitoare și nu stă o clipă ... măcar să aibă întărituri. Mie mi se pare că sînt rezistenți, și dacă și dumneavoastră spuneți la fel... Și materialul este bumbac ? Foarte bine țesut. Sigur că o să-și dea seama, sigur. Și n-o să rabde să-mi spună. Îmi plac, o să spună și atît. Fiindcă e scumpă la vorbă, însă spune atît cît e necesar. Ce măsură ?... Acum cred că sînt pierdut. Ia să vedem, întindeți-i ... Ea, știți ? este rotundă ca un bostănel. Pentru crac are nevoie de cel puțin cît au ăștia talia. Și măsura asta spuneți e cea mai mare pe care o aveți ? Dar parcă sînt de fetiță. Cînd avea douăzeci de ani i-ar fi căzut perfect ... însă am ajuns bătrîni. Firește, dumneavoastră nu puteți face nimic. Nici eu“. (Mercé Rodoreda, „Astra“, 5/1983, p. 16).

„Picioarele subțiri nu m-au atras niciodată prea mult, dar avînd în vedere că eu, ca nebăutor, trăsesem un păhărel (sau poate două) începusem să văd dublu“. (Visvaldis Láms, „Traseul“, 1983, p. 133).

Dumitru BRĂDĂȚAN

LIMBA NOASTRĂ

(urmare din pag. 1)

c u c u l u i, după cîntecul păsării), cum sînt și unele cuvinte *infantile* (precum denumirea *m a m e i*).

Spre deosebire de celelalte viețăți, omul nu a rămas însă numai o ființă senzorială, ci și-a adăugat și dimensiunea rațională. El a întreprins analiza realității obiective, unitare, în intenția de a o înțelege și cunoaște, pentru a o exploata în folosul său. Reflectarea cugetării asupra realității, a analizei unității lumii în graiul viu s-a produs însă în mod diferit de la o comunitate umană primitivă la alta, încît *limbajul*, specific omului în opoziție cu celelalte viețuitoare, ca instrument de cunoaștere mijlocită — prin gîndire — a realității, altfel spus — ca *sistem de semnalizare secund*, apare aproape de la început într-o *varietate de limbi*, acestea înfățișîndu-ni-se drept *convenții sociale*, aidoma unor produse adăugate de om naturii, cum sînt, de exemplu, uneltele și, într-o epocă mai tîrzie, diferitele instituții.

INTERVIU

(Urmare din pag. 1)

Cînd, în anul 1963 se semna actul de naștere la Suceava a unui institut pedagogic, se răspundea comenzii sociale de pregătire a cadrelor didactice pentru învățămîntul gimnazial din nordul Moldovei și, în același timp, se relua o veche tradiție a învățămîntului superior românesc din Bucovina. În cele două decenii de activitate, paleta comenzii social-economice se diversifică, determinînd transformarea institutului pedagogic în institut de învățămînt superior care pregătește ingineri și subingineri în tehnologia construcțiilor de mașini, subingineri în tehnologia produselor alimentare, profesori de istorie-geografie, profesori de limba și literatura română, limba franceză sau germană ; pe parcursul activității sale, institutul a pregătit și profesori de matematică-fizică, profesori de educație fizică și informaticieni cu pregătire postliceală.

Vorbind despre personalitatea actuală, distinctă, a institutului sucevean, reliefăm pe de o parte profilul mixt, tehnic-pedagogic cu o structură adaptată din mers cerințelor dezvoltării economico-sociale generale și în teritoriu, iar pe de altă parte consolidarea unor constante ținînd de calitatea pregătirii studenților, amplificarea vieții științifice, creșterea rolului de animator și polarizator al vieții spirituale din această parte a țării.

Un corp profesoral valoros, format din specialiști cu o bogată experiență, dar și foarte mulți tineri dornici de afirmare, studenți inimoși, care, prin muncă pasionată și satisfacții autentice, depășesc foarte repede „complexul provinciei“, o bază materială ultramodernă, sînt numai cîteva din elemente ce definesc personalitatea acestui tînăr și minunat templu universitar sucevean în care se formează caractere și se șlefuiesc cu pricepere și migală inteligențe care contribuie la traducerea în viață a idealurilor noastre de progres și civilizație.

REP. : *Învățămînt — cercetare — producție, triada definitorie pentru școala românească, a cunoscut și la Suceava o integrare specifică. Cu ce rezultate se prezintă acum sucevenii în această direcție ?*

I.B. : Întregul proces de pregătire a studenților se desfășoară în concepția integrării organice a învățămîntului cu cercetarea și producția. Cum am înțeles noi, sucevenii, să punem în practică acest deziderat al învățămîntului superior românesc ? Mai întîi ne-am clarificat foarte exact care sînt coordonatele și exigențele actuale și de perspectivă ale domeniilor în care își vor desfășura activitatea viitorii absolvenți.

Am găsit forme adecvate de integrare pentru fiecare an de studiu și specializare din structura institutului.

De la an la an, studenții noștri își asumă cu tot mai mare răspundere condiția de „părtași“ la realizarea planului de cercetare științifică, proiectare și microproducție al institutului.

Colaborarea pe bază de contract cu unități economice a condus la creșterea de la an la an a contribuției activităților proprii la autofinanțarea institutului; în anul 1983 veniturile rezultate din activități de integrare reprezintă peste 50% din planul de cheltuieli bugetare.

Lucrările de diplomă ale absolvenților înglobează, în marea lor majoritate, noutăți științifice și tehnice, propuneri de brevete de invenții, rezultate aplicabile în producție și în viața social-culturală.

REP. : *Care sînt coordonatele activității cultural-artistice a studenților suceveni ?*

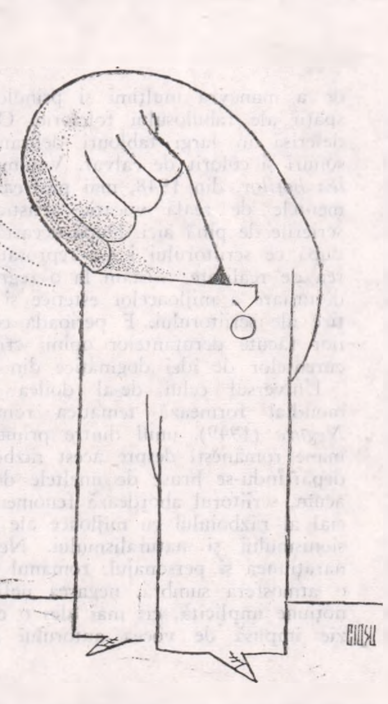
I.B. : Încă din primii ani de existență a institutului, studenții suceveni s-au remarcat printr-o gamă variată de activități cultural-științifice. Experiența de două decenii arată că viața cultural-artistică studențească poate fi bogată și în centrele universitare mici, fără case de cultură și cluburi special amenajate, cum întîlnim în marile centre universitare. Dorim să nu se înțeleagă greșit raportul dintre amplele posibilități ale centrelor cu zeci de mii de studenți și posibilitățile mai modeste ale centrelor mici. Nu ne putem propune comparații cu privire la numărul de formații artistice, ci numai la nivelul pregătirii lor. Ne putem mîndri cu faptul că, an de an, numărul artiștilor-studenți, raportat la totalul studenților a fost în continuă creștere, depășind constant media pe țară.

Genurile de artă „acoperite“ de studenții suceveni sînt relativ numeroase : poezia și proza, pictura și caricatura, satira, umorul și brigada artistică, teatrul și montajul, muzica clasică, muzica ușoară și muzica folk, dansurile și cîntecul popular, datinile și obiceiurile populare.

În semn de prețuire și respect pentru nestematele folclorului din această veche vatră de spiritualitate românească, studenții suceveni s-au remarcat la toate fazele naționale ale Festivalului artei și creației studențești, prin repertorii și nivelul înalt de interpretare al ansamblului folcloric „Arcanul“, distins cu numeroase premii.

Cenaclul „Eusebiu Camilar“, ca și cenaclul de muzică și poezie „Serile studențești sucevene“ întregesc imaginea vieții cultural-artistice din acest institut.

Faptul cel mai important însă ni se pare a fi depășirea stadiului de activitate artistică „pentru sine“ și apariția tot mai frecventă a formațiilor institutului pe scenele caselor de cultură, ale cluburilor muncitorești și căminelor culturale.



CONSEMNĂRI

● Tipărituri

Cercetarea satului medieval românesc, în general, a constituit în cursul ultimului deceniu, mai ales, una din preocupările majore ale arheologiei românești.

În acest domeniu, se cuvine să se evidențieze, îndeosebi, realizările importante obținute în Moldova.

Între acestea se înscrie, neîndoielnic, recenta monografie elaborată de cercetătorii M. D. Matei, Em. I. Emandi și O. Monoranu, *Cercetări arheologice privind habitatul medieval rural din bazinul superior al Șomuzului Mare și al Moldovei* (secolele XIV—XVII), Suceava, 1982, publicată ca supliment (nr. 1) al revistei de istorie a Muzeului județean Suceava. Lucrarea reprezentînd cel de al doilea volum [1] continuă cercetările întreprinse în aceeași zonă geografică, ce a constituit cîndva nucleu de formare a statului feudal de-sine-stătător, Moldova.

Abordînd încă din primul capitol al lucrării ideea priorităților în cercetarea arheologică a evului mediu pe teritoriul județului Suceava, după un scurt, dar complet istoric al chestiunii, se scoate în evidență multitudinea și importanța aparte a aspectelor pe care investigațiile întreprinse le-au urmărit, cu începere din perioada secolelor XII—XIII și pînă în epoca secolului al XVII-lea inclusiv, subliniind, mai ales, problemele de ordin demografic, social-economic și cultural, specifice teritoriului județului Suceava dar în egală măsură, comune și restului spațiului de la est de Carpați.

În capitolele următoare autorii prezintă pe larg principalele rezultate ale cercetărilor arheologice efectuate în așezările medievale de la Berchișești, Liteni și Zaharești, scoțînd în evidență vechimea locuitorilor pe aceste meleaguri și continuitatea aproape neîntreruptă de viețuire umană.

Este demn de remarcat faptul că cercetarea arheologică a așezărilor menționate a fost completată cu investigarea unor necropole din epoca respectivă, obținîndu-se astfel date suplimentare privind anumite aspecte demografice și de suprastructură. O mențiune specială o merită analiza complexă pe care autorii au făcut-o structurii social-economice a satelor cercetate, folosind metode de investigații riguroase și în multe cazuri, noi.

Însoțită de un bogat aparat critic, de un indice general onomastic și toponimic, de anexe, hărți și o numeroasă ilustrație de foarte bună calitate, prezenta lucrare ni se înfățișează ca o monografie de ansamblu, realizată la un înalt nivel științific.

Dr. Dan Gh. TEODOR

Notă :

1. Primul volum a apărut în Editura Academiei și era semnat de Mircea D. Matei și Emil I. Emandi, *Habitatul medieval rural din Valea Moldovei și bazinul Șomuzului Mare*, București, 1982.

● Sub semnul poetului de la Mălini

A intrat în tradiție ca primele zile de octombrie să coincidă la Suceava cu desfășurarea manifestărilor Concursului național de poezie „Nicolae Labiș“. O adevărată sărbătoare a poeziei tinere ce reunește an de an noi și noi aspirații la „grațiile muzelor“. Și iată, această prestigioasă întîlnire cu poezia și cu exigențele artei sale, onorată de prezența unor personalități ale vieții noastre literare, a ajuns la a cincisprezecea ediție.

E suficientă o scurtă privire în urmă pentru a constata cu satisfacție că festivalul de la Suceava s-a dovedit a fi binevenit și rodnic. Multe dintre numele notabile ale celor mai recente promoții de poeți își leagă începuturile afirmării de trecerea pe meleagurile lui Labiș. Acesta fiind de altfel și rostul concursului de a facilita „ieșirea în larg“ a celor mai talentați condeieri ce-și trimit producțiunile lor aici și a menține aprinsă flacăra spiritului poeziei labișiene : lupta cu inerția. *(I. B.)*

● Hora la Prislop

O manifestare devenită tradițională : „Hora la Prislop“. Și în acest an, populara serbare de pe culmea domoală a muntelui Prislop a reunit mii de participanți din cele trei zone etnografice de confluență (Maramureș, Suceava și Bistrița Năsăud), cărora li s-au adăugat numeroși excursioniști. În cadrul pitoresc al înălțimilor silvestre au evoluat soli ai artei populare din cele trei străvechi ținuturi. Spectatorii, cei care au cutezat a urca pînă acolo, au fost martorii unei adevărate parade a portului, cîntecului și dansului românesc, întîlnirea prilejuind, în același timp, un plăcut prilej de apropiere și cunoaștere între oameni. *(I. B.)*

● Studii și cercetări

Inițiativa Casei Corpului Didactic și a filialei din Suceava a Societății de Științe Geografice de a tipări un volum de *Studii și cercetări de geografie* se adaugă, firesc, la șirul de demersuri de acest fel pe care il fac de mulți ani aceste foruri de educație și instrucție. Apărută sub îngrijirea profesorilor Ion Bojoi, Gheorghe Giurcă, Ioan Iosep și Dragomir Paulencu, lucrarea cuprinde trei substanțiale capitole, referitoare toate la geografia județului Suceava : *Mediul înconjurător și probleme de geografie aplicată*, *Populație, așezări omenești, economie*, *Metodologie didactică și de cercetare*. Dintre studiile incluse în volum, toate deosebit de pertinente și aflate sub zodia celor mai adecvate metode de cercetare, de un interes aparte ni se par cele semnate de Ion Bojoi, Mihai Parichi, Ion Seceleanu *(Relieful structural din podișul Sucevei)*, Ion Gugiuman *(Principalele caracteristici ale elementelor fizico-geografice din Podișul Moldovei și potențialul lor economic)*, Ion Popescu Argeșel, Radu Mîndrescu *(Harta geomorfologică a depresiunii Pojorîta)*, Ioan Iosep *(Tipologia așezărilor rurale din Obcinele Bucovinei)*, Dragomir Paulencu *(Probleme geografice privind dezvoltarea orașelor mici din județul Suceava)*, Maria Lucaci *(Hidronimele din Moldova...)* (L. M.)

● Artă monumentală

La Suceava, în zona industrială a orașului, unul din pereții halei centrale a Întreprinderii de Utilaje și Piese de Schimb a primit de curînd însemnele frumosului, datorate lucrării în mozaic (contractată de către Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Suceava), realizată de artiștii plastici Traian Brădean și Iacob Lazăr. Țesut din plăcuțe de ceramică smălțuită (glazurată), impresionantul ansamblu evocă virtuțile omului în ipostazele esențiale ale muncii și creației. Întreaga imagine, structurată pe trei registre juxtapuse, cu legături judicios gîndite de semne plastice, semnifică unitatea dintre muncitori, țărani și intelectuali, constituindu-se într-o înălțătoare cîntare a omului.

În spațiul dintre imaginile simbolice ale figurilor — ample desfășurări de alburi sidefii —, elementele stilizate de arta populară întregesc expresia suprafeței. Zecile de tonuri de ocru cu inflexiuni aurii din cîmpul ce se constituie ca fundal, participă complementar la conturarea și susținerea mesajului ideatic al lucrării.

Putem spune, deci, că de aici înainte oamenii care lucrează în această zonă industrială, și nu numai ei, vor începe ziua sub semnul frumosului, sub semnul admirabilei lecții de artă ce ne-au oferit-o cei doi artiști. *(Ion CARP FLUERICI)*

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48